

ne ali také imenovane kupne grunte je vsak podložen kupni ali kavfertni denar plačal. —

Povelje za sprebernenje mitnih gruntov v kupne je za našo deželo oznanil patent 3. julija 1788, v katerim najdemo sledeče pomina vredne besede v slovenskim jeziku: „Našimu pogledu ni móglo oditi, de postava zastran sprebernenja mitenskih zemljá v kuplene v krajnski deželi ni také dobro naprej šla, kakor v drugih deželah notrajniga Estrajha in Mi menimo uržoh v letim najti, ker Našim zvestim Krajnskimi podložnikom te za zdaj v leti reči vunkaj dane zapovedi in ukazi, ktere so se k večimu le v nemškem jeziku oznanovale, niso dosti zastopno razložene in tudi ne vkup, ampak le ena za drugo v posebnih časih, oznane bile. Ker smo Mi tedej letó premislili, smo za dobro spoznali, te ukaze in zapovedi, ktere so zavoljo sprebernenja mitenskih zemljá v kuplene v posebnih časih vunkaj dane bile, v letim patentu vkup in na enkrat oznaniti in de se one med kmeti bolj razglasiti morejo, tudi v krajnskimi jeziku na znanje dati.“*)

Naša reč ni tukaj presojevati, zakaj de se je v naši deželi sprebernenje mitnih gruntov v kupne ali kavfertne také počasi godilo; poterditi pa moramo, de je še dandanašnji veliko mitenskih gruntov. Ti mitenski grunti so po §. 12. ukaza 12. septembra lanskiga léta lastina sedanjih gospodarjev, to de bojo mógli kupnino (kavfert) za nje opraviti. Za to kupnino je Krajnska deželna komisija že postavo nasvetovala, ktera zdaj pri ministerstvu poterjenja čaka, in kader bo določena, jo bomo na zanje dali.

V tem kratkim razjasnjenju mislimo, je razložek mitnih in kavfertnih gruntov dokazan. Ambrož.

Od kantonskih cést.

V 11. listu „Novíc“ je bilo govorjeno od potrebe srenjskih naprav. Kolikor bolj se pa čas približuje za vpeljanje svobodnih srenj, tolikanj bolj je potreba srenjske opravila razjasniti.

Med srenjske opravila se štejejo tudi kantonske céste in srenjske pota. Nekdaj ni bilo po deželi kantonskih cestá, ampak le večidel stezè so vezale vasí med seboj, zato se tudi ni vozilo, ampak le tovorilo, kakor nam še dandanašnji spričuje tovoršina, ki se znajde tú in tam med urbarskimi dolžnostmi. Ko se je pa ljudstvo po deželi pomnožilo, so se tudi občne potrebe jele prikazavati in od časa do časa se je takim potrebam pomagalo, in také so ljudje tudi napravili pota in ceste, po kterih se je namest tovorov vozilo, kar je gotovo velika dobrota. Perve ceste in pota so bile v začetku malo vredne, kér so se večidel le iz poprejšnih tovarnih stezá naredile, dosti ovinkov imele, in tudi dostikrat čez griče in hribe peljale, torej za vožnjo komaj bolj pripravne bile, kakor poprejšna tovoršina. Ščasama se je v cestah veliko veliko popravilo in poboljšalo.

Po dozdanjih postavah so imele kantonske gospóske dolžnost, za napravo novih in za popravljanje starih cestá skerbeti; kmetje so bili zavezani péš ali z vozam dela opravljati; kar pa potroške za umetalne rokodelce in scer za cestno pripravo (material) vtiče, so se iz kantonske kase plačevali, ktera je imela dohodke peterih goldinarjev od sto cesarskiga davka. Res je, de je bilo pri narejanju ali popravljanju kantonskih

čestá do zdaj veliko zaderžkov, kér je za vsako umetalno napravo, kakor za mostove, za vodotoče i. t. d. kresijski inženir poprej mogel na ogled priti, prerajt zastran potroškov napraviti, de se je po storjenim prevdanku delo po očitni dražbi ali licitirengi tistimu izročilo, ki ga je nar boljši kup prevzel, pa, žali bog! dostikrat zato tudi nar slabši naredil; — res je; de tudi zanikernikov ni manjkalo, ki so se dostikrat delam ustavljali, pritožbo na zadevajoče gosposke pošiljali i. t. d., ali pri vsim tem so se vunder le kantonske ceste v naši deželi sploh v dobrim stanu obdržale, če je kantonski komisar le količkanj iskricice imel za občne potrebe, zakaj previdni in pametni kmetje se niso takim ukazam vstavljali, za zanikernike pa je bil sekucijon.

(Konec sledí.)

Zahvala za Skaruškim pogorelcem podeljene darila.

Moja po „Novícah“ 20. sušca v 12. listu t. l. razglašena nesreča ognja na Skaručni v Vodiški fari, in moja z boječnostjo izustena prošnja ni bila zastonj. Zahvalil sim se sicer po nemških Ljubljanskih novinah za prejete obilne darí, pa kér ta zahvala zadene le bolj Ljubljansko mesto in duhovne gospode, me še žéne se tudi še po „Novícah“ v domačim jeziku zahvaliti, kér prosto ljudstvo po kmetih ne bere in ne razume nemških novín.

Komaj se je razvedilo, kakšina nesreča se je na Skaručni pripetila, so nam nektere sosedne fare, še preden so zaslišale moje milo zdihovalje, berž poslale obilne darove. Iz Komenda smo dobili koj prvi teden po ognji 58 mernikov žita, 21 mer. sočive, tudi nekej slame in klaje in pa 20 gold. 10 kraje. denarja, in na to še posebej od Križkiga gospod barona 10 gold. Iz Predaslja so nam pripeljali tudi koj prvi teden 15 mernikov žita, 4 mer. sočive, 20 gold. denarja, in pa nekaj platna in še prav dobrih oblačil za možke in ženske. Iz Smlednika so nam poslali 51 mernikov žita in 16 gold. 24 kraje. gotovine. Med temi darmi so bili tudi Terbojski, in sicer nar bolj obilni. Iz Zapog so nam dali 14 mernikov žita in 3 gold. 42 kraje. denarja, in iz Šmartna pod Šmarnogoro 24 gold. v denarjih.

Naj razun drugih dobrotnikov le še samo domačo faro v misel vzamem, kér ta se je, kár je tudi bolj dolžnost, še posebno dobro obnesla. Iz domače fare sim le jez v roke dobil 111 gold. 37 kraje.; obleke pa posebno platnene tolikanj, de nisim le pogorelcov obilno obdaroval, temuč de sim zdaj še nekaj ušpetelnov na Šentursko goro poslal. Tudi pomagajo domači farmani pogorelcem z lesam, z vožnjo in s klajo; pri tem pa tudi ptujih pogorelcov ne pozabijo, in jim vse skozi pošiljajo obilne darove.

Ali pri vsim tem, de so ljudje také dobri na svetu, ostanejo pogorelci vunder še zmiraj veliki sromaki, zakaj, kdo jim bo vso zgubo namestil? Mi smo res za Skaručno dokaj prejeli, pa komaj bi bilo, če bi vse enimu dali, komaj bi mu bila vsa škoda poravnana!

Nar bolje je torej, de se ljudje zavarujejo, ali kakor pravimo, de v bratovšino sv. Florjana stopijo; ti vunder koj po ognji lahko za lesam, in za opeko (ceglam) gredó, ter berž lahko zidarje in tesarje najmejo. Letašnje nesreče ognja so jih že veliko izbrihtale in jih dobrote zavarovanja prepričale; veliko se jih je na novo zavarovalo, in kdor se še ni, naj nikar ne odlašá, de se ne bo prepozno kesal, kakor se jih že tolikanj ke-

*) Že cesar Jožef je tedej v létu 1877 to potrebo, de se ljudstvu v njegovim jeziku postave razlagajo, očitno spoznal, kar je dan današnji toliko potrebniji v vsih ljudstvo zadevajočih rečéh, kér le po ti poti se da razumenje ali zastopnost postav doseči, krive razlaganja odverniti in storiti, de se tudi prosto ljudstvo novih naprav z večim veseljem poprime. Vred.

sá. *) Boljši je toliko pristradati, kar se za zavarvanje da, — sej je v lastni dobiček, če nesreča ognja človeka zadene; — in pa sej je to, kar se pri naši Gracarski zavarnici plačuje, tudi možnost za pogorelce; almožno dajati je pa že takó kersanska dolžnost.

Lepo in priserčno se zahvalim v imenu vsih naših pogorelcev, kateri mi to vedno naročujejo; zahvalim se vam vsim blagi dobrotniki! tudi vam gospod vrednik, in vam gospod Dr. Šubic iz Celja za prejete darí. — Vaša radodavnost nas je večkrat do solz omečila in prepričala, de ljubezen še ni vgasnila na svetu, in de so še semtertje dobri ljudje. Bog naj vam vsim, kar ste nam dobriga storili, obilno poverne!

Jernej Arko, Vodiški fajmošter.

Popis Cerkniskiga jezera na Notrajskim.

(Dalje.)

Od tega podzemeljskiga jezerca voda zmed strahovitniga skalovja v velik podolgast in divotno krasen prostor privihra, kteriga visoke pečine opasujejo in ki je ročnimu jerbasu nekoliko podoben, zató kér ste njegovi postranski pečini po vozkih čez 30 sežnjevisokim oboku sklenjene, ki je jerbasovimu locanju prilíčen. Čez ta po verhu z germovjem okinčani obok, pod kterim ima mnogo gojzdnih golobov svoje gnjezda, se da prelaziti. Iz tega prostora dalje skozi poltretji seženj visoko votlino voda téče, kjer jo jéz prestreže, ter jo napeljuje na kolo Zevške žage, kateri služi za polovično streho viseča pečina.

Zevško žago je truda vredno viditi. Ona je od vasi Zevše kake tri četertine ure delječ v globočini, kamor se le iz leve, jako sterme strani priti zamore. Po ti strani se kerclji ali žagovci spušajo k žagi, in se spet deske utrudljivo na ramah nazaj znašajo. Desna stran je silna pečina okoli 40 sežnjevisoka, močno čez-se viseča. Polnočna in poldanska stran, kateri ste kakih 10 sežnjevisoki sabsebi, stojete stenam enaki navpik. Zmed nju skladov mnogotere drevesa zelené, ki po raznih spokih živeža íšejo.

Strelaj delječ od žage voda spet pod pečino, ktera na desni strani po dušku podobni votlini dan razsvetljuje, sumeče teče, dokler svoj tok mirno čez tlak ponosne jame snuvaje med čudovitnim skalovjem v kratki dobi pri Rakovski žagi zopet na dan pride.

Jama pod Zevško žago je zares naravska krasota (lepota). Škoda, de ni blizo kakšniga veliciga mesta. Marsikteri mestnjani bi prišel sém si hladu iskat, kader žarki polétniga sonca mestne zidovja prepekajo.

Oblika jame je lepo okrogla. Od ene strani do

*) Unidan je spet 14 hiš v Klečah pogorelo, in kakor se sliši, so med temi le 4 zavarvane bile. Kakšna nadloga je spet tukaj, de Bog pomagaj! Ljudje so zares dobri, de pomagajo pogorelcem karkoli morejo, pa gotove so gosp. fajmoštrove besede, de vsi darovi čeravno obilni vunder ne pomagajo veliko vsacimu pogorelcu, ako ni imel pri pogorelski družbi svojiga pohlštva zavarvaniga. Silna in upijoča potreba je tedaj, de nove soseske vsaciga zavežejo, de vsak sosesčan mora svoje pohlštva zavarovati, ker to občinski prid cele soseske terja. Če bi mi bili župan ali srenjski mož v kakšni soseski, bi si prizadevali svoje sosede podučiti, de bi v vsaki soseski 3 postavili sosesčanje sami sebi dali:

1) vsak otrok se mora brati, pisati in rajtati učiti;

2) vsak hišni gospodar mora svoje pohlštvo zavarovati;

3) vsak, ki ima sadne drevesa, jih mora gosenc čisto otrebovati.

Koliko dobička bi to prineslo soseski!

Vred.

druge meri 30 sežnjevisok. Čez terdi snažni tlak hladna voda po gladkih kamničkih ljubo šumlja, ki prijetno hladen in okrepljiv zrak v jami dela. Od tal do okrogliga oboka, s kteriga brezbrojna množica kapljiviga okamnjenja, več del belim svečam podobniga, razne dolgoti in debelosti visí, je komej čverst junak zmožen kamen zagnati; takó visok je obok nad jamo. Na desni strani jame je prostorno izvišan kraj, kjer se nar več kapljiviga okamnjenja znajde.

Pri zgorej imenovani Rakovski žagi se torej voda Cerkniskiga jezera spod tamniga, blizo ure dolziga skalovja razvija pod milo nebó, ter se rahlo pomikuje med lepo zelenimi brezulki po svoji pol ure dolgi strugi, kakor de bi prestane stiske premišljevala, in kakor de bi se bala prerano zadeti v enake tesnobe v široki jami pod svetim Kancijanam, ktera požrešno proti nji zijá.

Kakor se tukaj med lepimi gojzdnimi travniki opotavlja, takó se tudi tukej vsakdo, ako ima le količkaj sladú za natorne lepote, naj pride od ktere strani koli si bodi, rad na krasnih moravcah *) sv. Kancijana pomudi. Posebno pa se je tu ob vročini vgodno odahnuti, kjer se žejnemu popotniku bister studenec, ki na desnem bregu, komaj strelaj delječ od mosta izvira, gostljivo ponuja.

Na desni strani mosta ste nekđaj cerkvici sv. Kancijana in Bernarda bile, ki ste pa zdej zapušene. Le ena je še nekoliko z opeko pokrita, kjer se nad oknam v kamen vsekana létnica 1616 najde. Tudi podertina zvonikarjeviga stanovanja in nekoliko starih mahovitih sadnih štremeljev opominajo nekđajnost boljših časov, ki so za ta kraj minuli. Pa kdo vé, kaj prihodnost, še zdaj skritiga, v svojim naročju nosi? Ako bi železnica memo Rakeka in po osnovi tikama gojzda, kjer je most svetiga Kancijana, speljana bila, se bo gotovo marsikdo potrudil most tukajšne jame in Cerknisko jezero pogledati.

Imenovani most, čez kteriga se mnogo lesá prepelje, je res mojstersko delo narave. Na obéh stranéh je z gošavo takó okinčan, de skorej popotnik ne zapazi, kdaj de ga prekorači; in njegov na vse strani prostorni locánj, pod kterim ob času moče veliko veliko vode preteče (ob suši voda pred mostam med skalovje bobní) je iz celotne skale terdno narejen. Na desni strani mosta pa je visoka pečinska stena, kjer ima na levi strani sterma okno. V to jamo, ki je tudi pri koncu z lesnino močno zašarjena, se lahko precej delječ gré.

Iz te velike jame spet pod okoli ure širokim berdam, ki je z lesam obrašeno, voda Cerkniskiga jezera pod sterma žlebino v vozkih mlinskim dolu na svitlo priteče, kjer mnogo mlinskih in žagnih koles vertí, in se Unc imenuje.

Iz leve strani ne delječ od todi se pa iz velikanške jame Pivka Uncu pridruži, ki od Postojne noter do podertine nekđaj mogočniga blizo Planine stoječiga gradú, ki s svojim obodam še serditimu viharju časa vkljub stojí, vedno pod zemljo teče.

(Dalje sledí.)

Létni zbor slovenskiga društva v Ljubljani.

(Konec.)

Po razloženih opravilih pretečeniga léta je dal

*) Morava, moravca (dolina kjer žlahtna trava raste) ste tukej okrog Cerknice umevni besedi, zakaj kmeta je tu večkrat slišati, ker pravi: »Konji se po moravah radi pasejo.« Brez dvoma ima tudi fara Moravče od morav in raznih morave, ktere ona obseže, svoje ime.

Pisatelj.